

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת מטות מסעי – ר"ח
גיליון 266 מנחם אב תשפ"ה



בגיליון זה:

הפכת מספדי למחול לי

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

דיני צום תשעה באב שחל

במוצאי שבת

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

האשה שלנו בביירות

יואל קוטנר

כח קדושת הדיבור הישראלי

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

הפכת מספדי למחול לי

חודש אב מביא עמו את האבל הגדול על חורבן בית המקדש, על כן קבעו חכמים ש"משנכנס אב ממעטין בשמחה".

אולם, באופן די מפתיע, שבוע אחרי ט' באב מגיע יום מיוחד, יום של שמחה גדולה- ט"ו באב- עליו חז"ל מעידים בעצמם- שלא היו ימים טובים לישראל כאותו היום.

הימצאותם של שני מועדים אלו סמוכים וצמודים זה לזה, יש בה בכדי לומר וללמד אותנו על מעגל החיים הפרטי והלאומי

של כולנו. החוסר מוביל פעמים רבות דווקא אל ההשלמה, הצער מוביל אל השמחה, והעדר מוביל אל ההויה.

ר' לוי יצחק מברדיטשב נהג לומר כי חודש אב מחולק לשני חלקים החבויים בשמו- "א" ו- "ב"- החלק הראשון הוא ארור, והשני ברוך.

יהי רצון שנזכה לברכה גדולה, עד בלי די, שתהפוך גם את חלקו הראשון והקשה של חודש אב לשמחה גדולה בבניין בית המקדש במהרה בימינו!

חודש טוב, בשורות טובות, ישועות ונחמות.

אסף הר-נוי

דיני צום תשעה באב שחל במוצ"ש:

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

תחילת הצום ודינים מיוחדים לצאת השבת -

בשבת לא נוהגים מנהגי אבלות ולכן בסעודה שלישית אוכלים כבכל שבת- אפילו כ"סעודתו של שלמה המלך". מפסיקים לאכול לפני השקיעה (19:35), ומשעה זו נמנעים גם מרחיצה וסיכה. מי שיצא מהשירותים בזמן שבין שקיעת החמה לצאת הכוכבים- ייטול ידיו כרגיל, שלא ייראה כמי שמתאבל בשבת.

עד זמן צאת השבת(20:15) נשארים לבושים בבגדי השבת ובנעליים, וממשיכים לשבת על הכיסא כרגיל. עם צאת השבת-אומרים 'ברוך המבדיל בין קודש לחול' ומחליפים את הנעליים, ולובשים בגדי חול (שאינם מכובסים). מאחרים להתפלל ערבית ומזכירים בתפילת העמידה "אתה חוננתנו", ולאחר מכן מברכים על הנר בורא מאורי האש וקוראים מגילת איכה. נשים שאינן מגיעות לבית הכנסת- יגידו "ברוך המבדיל", ידליקו נר בבית ויברכו עליו. בסוף הצום(יום ראשון בערב בשעה 20:00) מבדילים על הכוס, ומברכים שתי ברכות: על הגפן והמבדיל.

הבדלה לחולים- חולים (ומי שפטור מן הצום) מבדילים גם על הכוס בצאת השבת, לפני שיאכלו. במקרה זה עדיף להבדיל על משקה מדינה חשוב כגון- בירה/ קפה/ ליקר, ואם אין משקה מדינה- יבדילו על מיץ ענבים.

דברים האסורים בצום:

צום תשעה באב אסור בחמשה דברים כמו ביום כיפור: 1.אכילה ושתייה. 2. רחיצה. 3. סיכה. 4. נעילת הסנדל. 5. תשמיש המיטה. בנוסף, יש בו גם מנהגי אבלות, כפי שיתבאר. ברחיצה אסורה כל רחיצה של תענוג, ואפילו להושיט אצבע למים. אבל רחיצה שאינה לתענוג מותרת(כגון להסרת לכלוך, לאחר החלפת חיתול, אשה שמבשלת אוכל וכד'). כמו כן, איסטניסט, שמוכרח לשטוף את פניו- יכול להקל ולשטוף. רחיצה של מצווה גם מותרת- לכן יש ליטול ידיים בבוקר עד קשרי האצבעות, וכן הכהנים יטלו ידיהם לברכה, וה"ה ליוצא מהשירותים. בכלל איסור סיכה הוא שימוש במוצרי קוסמטיקה למיניהם. אולם סיכה לרפואה או להסרת ריח רע- מותרת.

מנהגי אבלות

לא לומדים תורה כי אם בדברים העצובים כמגילת איכה ואגדות החורבן. לא שואלים בשלום אדם, ונוהגים לשנות משהו בשנת הלילה(כגון לישון בלא כרית/ על הרצפה וכד') כאות על האבלות. בנוסף, נוהגים ליישב סמוך לרצפה, כדרך האבלים, וזאת רק עד חצות היום. בנוגע לעשיית מלאכה תלוי במנהג המקום, אולם אמרו חכמים שהעושה מלאכה ב-ט' באב אינו רואה בכך סימן ברכה, ומלאכה הכוונה לעשייה משמעותית המסיחה את הדעת מהאבלות ולא לדברים רגילים כנסיעה, בישול וכד'.

מדיני התפילה, מגילת איכה והנחת תפילין

בלילה קוראים מגילת איכה, ונחלקו הפוסקים אם מברכים על קריאתה ולמעשה נהגו הספרדים ורבים מן האשכנזים שלא לברך. בתפילת עמידה אומרים "עננו"- בני אשכנז בתפילת המנחה בלבד, ובני ספרד גם בערבית ושחרית. בנוסף תיקנו חכמים להוסיף בט' באב את תפילת "נחם" בברכת בונה ירושלים(ואומרים אותה רק בתפילה בה אומרים גם "עננו"). בט' באב לא אומרים תחנון, ויש הנוהגים שהכהנים לא נושאים כפיהם בשחרית. אולם במנחה שלפנות ערב לכל המנהגים נושאים כפיים.

טלית ותפילין נהגו שלא להניח בשחרית, אבל בתפילת המנחה מתעטפים ומניחים תפילין.

האישה שלנו בביירות

יואל קוטנר – ע"פ מאמר של טובי אלקיים

שולמית כהן-קישיק – רעיה, אם לשבעה...ומרגלת

בראיון שנערך כמה שנים לפני מותה, מספרות שולמית כהן-קישיק ובתה, כרמלה אסל, סיפור של אומץ לב בלתי נתפס.

שולמית לבית כהן-ארזי, נולדה בשנת 1917 בבואנוס איירס, בארגנטינה. בשנת 1924, כשהייתה בת שבע בלבד, העסק המשפחתי נקלע לקשיים, מה שהוביל אותם לעלות לא". הם התיישבו ברחוב אלפנדרי, בשכונת מקור ברוך בירושלים.

בהתחלה היה מצבם הכלכלי נסבל. אביה נסע לתקופות ארוכות לדרום אמריקה כדי לתת יד בעסק המשפחתי ובכך תמך במשפחה בירושלים. ברם, אחרי מספר שנים העסק התמוטט לחלוטין ונאלצה המשפחה להתמודד עם עוני קשה.

בשלב זה, הגיעה הצעת נישואין. כרמלה מספרת כי אביה, יוסף כהן-קישיק היה בחור מרשים, בן למשפחה מכובדת בלבנון. הוא הגיע ארצה כדי למצוא כלה. כל אחיו נישאו לנשים לבנוניות, אך הוא התעקש להתחתן עם בת ירושלים. הם נישאו בשנת 1936 ועברו לגור בביירות, בירת לבנון.

במהלך עשר השנים אחרי נישואיה, שולמית – אישה בעלת אופי עוצמתי – השתלבה בחוגים הגבוהים של הקהילה היהודית בלבנון. היא גם התחברה עם נשים נוצריות מהפלנגות, הקבוצה האתנית ששלטה אז בפוליטיקה הלבנונית. היא יצרה קשרים הדוקים עם דמויות מפתח בממשל הלבנוני, ונכנסה למעגלים הפנימיים שלהם. במקביל, ילדה שבעה ילדים: יפה, אברהם, מאיר, ארלט, יצחק, כרמלה ודוד. כרמלה מספרת כי אימה הייתה עקרת בית למופת – סורגת, רוקמת, מבשלת ואופה.

באירוע חברתי שולמית שמעה שיחה בין כמה אנשים ערבים שדיברו על כוונתם לתקוף את המדינה היהודית שבדרך. כרמלה מספרת כי אימה נבהלה מתוכן השיחה והבינה כי עליה להעביר את המידע ליהודים בא". הבעיה הייתה בזה שמשלוחי דואר בין לבנון וא"י הופסקו והגבולות נסגרו. כפתרון, שולמית, אישה יצירתית, כתבה מסר בדיו בלתי-נראה והצליחה למסור את המידע למטה ההגנה במטולה, בתקווה כי יפענחו את הכתוב.

חלפו מספר ימים ונשמעה דפיקה בדלת. אזרח לבנוני, למעשה סוכן סמוי של ש"י (שירות הידיעות), מסר לה מכתב תשובה. במכתב, דברי תודה על מסירת המידע הקריטי וגם בקשה לבצע משימה דחופה. וכך, בשנת 1947, טרם קום המדינה, החלה דרכה של שולמית בשירות המודיעין. היא הפכה למרגלת מיומנת, חדת חושים, זהירה וכריזמטית – עם קשרים בצמרת השלטון הלבנוני.

במשך 14 שנים, מילאה שולמית תפקיד חיוני ורב-ערך. היא העבירה מידע מודיעיני רגיש ופוליטי לשירותי הביון של מדינת ישראל. ולמרבה הפלא היא בו זמנית ניהלה משק בית ביד רמה ואף תרמה לקהילה היהודית בביירות יזמות רבות – הכשרת מורים להוראת העברית, הדפסת ספרי דקדוק עברי, וגם ארגון אימוני הגנה עצמית להגנת הרובע היהודי.

כיסוי לפעולותיה המסוכנות – שדין עונש מוות בתלייה או בכיתת יורים – היה עיסוקה בהברחת יהודים ממדינות ערב אל מדינת ישראל הצעירה. בכך, שולמית סייעה להגן על יהודים שסכנת חייהם גברה עם קום המדינה – ובמקרה שתיתפס, העונש הצפוי לה היה קל בהרבה מאשמת ריגול.

במבט לאחור, שולמית הצליחה להציל אלפי פליטים יהודים שנמלטו ללבנון מארצות כגון סוריה ועיראק – ומשם הבריחה אותם בכל דרך אפשרית – ביבשה, באוויר ובים.

בנסיעותיה החשאיות לארץ כדי להיפגש עם גורמי המודיעין, היא נהגה לעבור דרך טבריה כדי להתפלל על קברו של רבי מאיר בעל הנס. הבת כרמלה מספרת כי שולמית אמרה לה שלפני כל פעולה היא הייתה פוקדת את קברו של רבי מאיר ומבקשת מהקב"ה שזכותו של רבי מאיר תגן עליה.

בעלה של שולמית, שהיה סוחר בדים, תמך בפעולותיה של רעייתו ובמיוחד היה גאה שהיא הצילה נפשות יהודיות כה רבות. הוא עזר לה בגיוס תרומות וגם השקיע בעצמו סכומים ניכרים למימון הרשת הענפה שבאשה היא עמדה, למרות שלא היה ברור אם או מתי יוחזר כספו בכלל. יתרה מזו, כשעליה היה לטוס לטורקיה, הוא סיפק לה אמתלה שהיא נוסעת כדי למסור קטלוג מהמפעל שלו.

כל פליט יהודי ממדינה ערבית שכנה ידע למי לפנות כדי להסתגל לארץ. שולמית הייתה מקשרת בין הפליטים והמבריחים, תיאמה את זמני ההעברה, גייסה כספים וליוותה את המשפחות המבוהלות עד נקודת המפגש. היא הייתה חייבת לפעול במהירות ובדיסקרטיות ושלחה את הפליטים במספר נתיבים דרך צור, צידון וראש הנקרה וגם דרך מטולה – הכל לפי מצב והמודיעין על סיורי גבול. סיועה של שולמית לפליטים, מלבד כל הפרטים הטכניים והלוגיסטיים, כלל תמיכה נפשית ופיזית עד מעבר הגבול ומתן הוראות מפורטות כיצד לנהוג.

אחרי מלחמת העצמאות שלומית ניסתה לדרבן את הקהילה היהודית בלבנון לעלות לארץ. ההיענות לא הייתה מלבבת. כדי לשמש דוגמה אישית לספקנים, היא שלחה את שניים מבניה, בני 11 ו-9 לארץ לבדם בתקווה שיתאחדו ביום מן הימים.

בשנים המאוחרות יותר של פעילותה המודיעינית, שולמית הייתה במעקב רצוף. היא נעצרה מספר פעמים, אך תמיד התחמקה ע"י משחק והטעיה כך שלא יכלו השלטונות להוכיח דבר ושוחררה מחוסר ראיות.

אבל היה גם אירוע שהסתיים אחרת. בשנת 1961, היא חזרה לארץ לפגישה עם אנשי המודיעין כדי לקבל הוראות מהם. עם סיום משימה זו היא טסה לטורקיה ופניה לביירות. בדרך למטוס היא גילתה כי בטעות, דרכונה סומן בחותמת ישראלית בצאתה מהארץ. היה ברור לה כי היא לא יכולה להיכנס ללבנון עם הדרכון ולכן נתקעה בנמל התעופה באיסטנבול.

עם רדת הלילה התרוקן הטרמינל פרט לאישה בודדת. היא לא יכלה לשוב לישראל, כניסה ללבנון לא באה בחשבון וגם לא יכלה להישאר בטורקיה. באמצעות תושייה

יוצאת דופן, שפרטיה עדיין חסויים, הצליחה שולמית להתגבר על הבעיה. אחרי מספר חודשים שבהם שהתה ברומא, היא הצליחה לשוב לביירות.

ברם, ברגע שירדה מהמטוס התחיל הסיוט. מוקפת כוח צבאי מכל עבר, היא נעצרה על סמך ראיות חד-משמעיות שמצאו השלטונות על פעילותה המודיעינית.

שולמית מספרת כי היא ישבה שש שנים בכלא הלבנוני, רוב הזמן בצינוק. היא הייתה האישה היהודייה היחידה בין מאות אסירים לבנוניים וסוהרים סוריים – כולם אנטישמים אכזריים. החקירות שנמשכו מבקר עד לילה היו עינוי גוף ונפש. העינויים היו קשים מנשוא שהיא העדיפה שלא לפרט בראיון. השומרים לעגו לה והזכירו את שמו של אלי כהן ז"ל, ואמרו "הוא כהן, ואת כהן. הוא נתלה ועכשיו תורך". ומכיוון ששמות המשפחה זהים, היא סבלה מגל עינוים אכזרי שנועד לגלות קשר ביניהם. כתוצאה מהעינויים היא איבדה את מאור אחת מעיניה.

שולמית סיפרה כי היא ידעה את ספר התהלים בעל-פה ולכן מילות דוד המלך תמיד היו על שפתייה ובזכותן היא שרדה. "צמתי כל שני וחמישי, ושוחחתי עם הבורא במילותיי שלי. הייתי אומרת לו: 'ריבון העולם, אני מאמינה רק בך. רק אתה תוציא אותי מפה – למען ילדי'. אחרי הכל, נתתי את חיי למען ילדיך". הידיעה כי נתפסה בגין פעולת הצלה של אלפי יהודים הייתה עבורה כמו מורפיום שהקל מעט על הכאב הנורא שסבלה.

"במהלך השנים האלה פספסתי בר-מצווה שלושה מבניי, אך לא איבדתי לרגע תקווה והתפללתי ללא ספק, ובמיוחד האמנתי שברגע שהבורא יבחר להוציא אותי מהעמק הזה של מוות, זה יקרה פתאום ובמהירות. האמנתי באמת שכל מה שיקרה ייקבע ע"י האל – לא שופטי בשר ודם. הרמתי את עיני אליו בתקווה שירחם עליי".

בתחילה שולמית נידונה למוות, אך לאחר ערעור נגזר עליה עונש של 20 שנה. אך, אחרי שש שנים בכלא, הסתיים עונשה באופן מפתיע ופתאומי.

בשנת 1967, בעקבות ניצחון ישראל במלחמת ששת הימים, נחתם הסכם חילופי שבויים בין ישראל ללבנון ושולמית שוחררה במסגרת ההסכם. במקום 14 שנים נוספות של סבל בתא צר, ובתוך שעות ספורות ותחת הגנת הצלב האדום, היא ובעלה וארבעת ילדיהם שנשארו בלבנון הועברו לבסוף לישראל דרך קפריסין.

שולמית שבה הביתה ומצאה שלום פנימי. המדינה הכירה בה כשבוייה משוחררת והקנתה לה קצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי.

לאורך חייה שולמית המשיכה להודות לקב"ה על איחוד המשפחה, על כך שלא נתלתה כמו אלי כהן, ועל כך ששוחררה מהכלא מהר יותר מיונתן פולרד.

ביום כ"ח באייר – 21.5.2017, הלכה שולמית כהן לעולמה בשלווה והיא בת 100. היא השאירה אחריה משפחה ענפה – ילדים, נכדים ונינים – ביניהם יצחק לבנון שכינה כשגריר ישראל במצרים ונפטר גם הוא בסוף שנת 2023.

כח קדושת הדיבור הישראלי

יהודה ליבוביץ

הרב קוק היה דורש שיחות בסעודה שלישית והתלמידים היו מעלים את השיחות על הכתב במוצאי שבת. שנה אחת בשנת תרפ"ז כאשר הרב קוק היה בנופש ביקש אביו של הרב קוק מהרב שלום נתן רענן(חתנו של הרב קוק) לדרוש במקומו בסעודה שלישית.

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור זה הדבר אשר ציווה ה'".
הרב רענן מסביר שישנם שלוש שאלות על הפסוק.

שאלה ראשונה, למה הפרשה נאמרה דווקא לראשי המטות בשונה משאר הפרשיות?

שאלה שנייה, מדוע הפרשה נאמרה בלשון "זה", הלשון שמיוחדת לנבואת משה בשונה משאר הנביאים שהתנבאו בלשון "כה"? ההבדל בלשונות נעוץ בכך שכל הנביאים תירגמו את דברי ה' לפי הכלים שניתנו להם לעומת משה שהיה היחיד שאמר את הדברים בצורה הישירה שקיבל מאת ה'.

שאלה שלישית, ישנו מדרש שאומר: **"לבני ישראל לאמור, בני ישראל בבל יחל ואין העכו"ם בבל יחל"**, צריך להבין מה עניין הדרשה המיוחדת הזאת פה, הרי כל המצוות לא נוהגות בעכו"ם?

הרב רענן מסביר שהפרשה הזאת מלמדת אותנו את כח קדושת הדיבור שקיים רק בעם ישראל, דוגמא אחת לכך היא קידוש החודש שבאמירה אתה הופך יום חול לזמן של קודש.

אותו דבר קיים גם בנדרים, שהדברים מתעלים ונעשים אסורים על האדם כהקדש ע"י אמירה בלבד. בזה מוסבר גם העניין שאין נדרים בעכו"ם כי אין בהם את הדיבור הנבואי כמו בישראל, שיש בכוחו של הדיבור לגרום לחלות הנדר. גם כל הסיפור של החורבן עם קמצא ובר קמצא מתחיל מהעניין הזה של האם מקבלים נדרים ונדבות מעכו"ם.

הרב רענן מתרץ את השאלה הראשונה והשנייה בכך שהוא מסביר שהכח שטבוע בעם ישראל זה שהוא קדוש לה', הכוחות האלה נותנים לו את היכולת להעלות את הבריאה מדרגה לדרגה. את אותו כח בחר משה לומר דווקא לראשי המטות שהם המובחרים בעם, ודווקא בלשון "זה" ולא בלשון "כה", לשון שמיוחדת לנבואה של משה.

מעלה נוספת של עומק קדושת ישראל מתגלה בדין התרת נדרים, ישנו דין שהחכם מתיר את הנדר ואפילו הוא יחידי ואילו במקום שאין חכם ג' הדיוטיות מפירים את הנדר.

הרב רענן מסביר את זה בצורה הבאה: "כי כל צבור אפילו היותר קטן של ישראלים יש לו כח כשל נפש שלימה משכלת, כי הציבורית הישראלית איננה רק צירוף של פרטים אלא ברירה בפני עצמה, ציבור, והציבור כשהוא מעורה בכלל ישראל יש לו את כח הכלל".

יהי רצון שנזכה לחזק את כח קדושת הדיבור בין אדם לחבירו, דווקא בכניסה שלנו לימי החורבן שנגרמו עקב שנאת חינם בין איש לחבירו.

(הדברים לעילוי נשמת אבי מורי אברהם בן יהודה מרדכי ז"ל, במלאת עשר שנים לפטירתו)

לזכרו של החבר אליהו קליין ז"ל



בית כנסת "אדרת אליהו"
ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

יתקיים אי"ה שיעור

מאת

הרב דוד קליין,

ישיבת כרם ביבנה

בנושא:

"קרא עלי מועד"

ביום א',

אור לג' מנחם-אב תשפ"ה

(27/7/2025)

בשעה: 20:15

תפילת ערבית בשעה: 20:05

הציבור מוזמן

משפחת קליין

ועד בית הכנסת

בית כנסת "אדרת אליהו" | עמותת רשומה: 9-832-005-58 | <http://aderet-eliahou.org> | adereteliyahugilo@gmail.com | ת.ד. 11240 גילה ירושלים 9111102 ☎ 02-6764164

ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל



מזל טוב

- מזל טוב למשפחת אריאב להולדת הנכד, בן לברק וקרן.
- מזל טוב למשפחת ליבוביץ לרגל אירוסי לאה עם עידן.
- מזל טוב למשפחת לקס להולדת הנכדה.
- מזל טוב למשפחת שניידר להולדת הנכדה בת למיכל ונעם.



- תנחומים לרב שכונת גילה הרב אליהו שלזינגר שליט"א על פטירת אחיו יהודה ז"ל.
- תנחומים ללאה הרוש ומשפחתה על פטירת הבן והאח דוד ז"ל.



law.golan@gmail.com
sammyweindling@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
סמי ויינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא